

מסורת הש"ס

(א) לעיל מט: וסס נסמן.
(ב) [ל'ל לרנל] (ג) ב"ב
קט: יבמות לו. (ד) קטן
קב: [פסחים פד. סג לעיל
ה: וקמן קלד.] (ה) [ג'
פרש"י יבמות קב. ד"ה
תלמל] (ו) [יבמות קכב.]
(ז) [ג'ל תלמל] (ח) לעיל
גג: [ע"ש וגס ברכ"י סג.
ט] (י) [ג'ל העיר קודר.]
(יא) [ג'ל נקדד. עירך.]
(יב) [יבמות עו.] (יג) לעיל
סג. [ב"ק יא.] (יד) [ג'
מוס: לעיל סג. ומוס: ב"ק
יא. ד"ה סקמן.] (טו) [יבמות
יא. ע"ש.] (טז) [יבמות
לו. יא.] (יז) [עירך מוס:
לעיל ה: ד"ה גלשן וכו'.]
(יח) [עירך עירך עירך.]

גליון הש"ס

תוס' ד"ה בלשון ב"י ו"ל
דפוסתא וכו'. עירך ממוח
דף ז ע"ב תוס' ד"ה ומי.
ע"י ב"ב דף ק' ע"א
וע"ש:

הגהות הב"ח

(א) גמ' נקב מהו בסדק
מהו נקלף מהו ניטל
שגש:

מוסף רש"י

התורה חסה על ממונן
של ישראל. דמתי
(ויקרא יד) וזה הכסן
ופטו את הבית, שלא
יעמלו כל חסן שבחומו
שאלו להם טרסה במקום
(ד"ה כו. ובע"ז יוסא דמ.)
ולע"ז פס: [באורכו]. אל
תקניטו. להשיב לו ממנה,
בלשון יחיד אני שונה
אותה. משנה, ולא גלשן
קסם משנה (קטן קכב).
תלמל ריגלי. שני
תלמידי חכמים נקצלים
למנוע דרכה הלכות פסח
בפסח ויחיה שאלת מהם,
וכתובתם הלאה מלמל
כל הק' ריגלי דלמנוח
היינו יוס שמת בו אלס
גדול קוצנים אותו לכבודו
ומדי שנה נשנה כשנעמי
אותו יוס מתקנצלים תלמידי
חכמים ממנו כפינו ויחיה
על קצרו עם שר
העם להשיב ישיבה עם
(יבמות קכב). מורה
דרכי. עשה חבורה.
אשגרי"א בלש"י, לינא
אחרינא מורף וזיק מעלה
נפח, אופלי"א בלש"י (שם
שליא. של בזהמה
שיצתה מקצתה. קודם
שחיתם הבהמה, אסורה
באכילה. כולה, אפי"ס
שאין בה ולד [ב"ק יא].
אפילו מה שהיה בנפס
בשעת שחיתת [לע"ז פסח].
סימן ולד באשה סימן
ולד בבבהמה. כלומר מפני
שהשליא סימן ולד בין
באשה בין בבבהמה, שאין
שלא בלד ולא חלל שנימנו,
והישינן שלא חלמו מקלם
שלא קודם שחיתתה היה
רובו של עובר וק"ל יא
רובו היה זה כילד ואינו
מותר בחיתתו האם [ב"ק
יא]. או: הישינן דלמל
בהמה מקלם דנפיק יא
הראש והי כילד. הלכך
כולה אסורה דשדינן לה
במר רש"א [לע"ז פסח].

נמנין עליהם. דאפי' לא נמנה אדם עם החבורה אלא לכולם מהן
יאל ידי אכילת פסח. אלמל בשר נמנה: ר"ל פליג עליה בפסחים
בכילד לולין (דף פד.) ואמר אין נמנין והכל לאכשורי טרפה קלמתי
ואיסורא דאורייתא היא ואת אמרת כו': ואמאי אישטיק והאמר רבא.

יבמות בהחולן הלכתא כריש לקיש
בהני תלת ותו לא קנין פירות והחולן
למעוברת ומתנה באמלע כולן בהחולן
אלמל בזה גידין הרכין הלכתא כר'
יוחנן דלע"ג דסופן להקשות הרי הן
עכשיו כבשר: שאני הכא דהדר ביה
ר' יוחנן. מוגידין הרכין ואמר כל
מידי דסופן להקשות בשר סוף אולין
דמעיקרא הוה סמין ר' יוחנן אהא
דמתן בהעור והרובע [לקמן קכב]. עור
הראש של עגל הרכ הוי כבשר
לעומאת אולין ונבלות ואע"ג דסופו
להקשות והדר ביה ואומקא להיהא
יחידלה: דאמר ליה. ר' יוחנן לרש
לקיש בהעור והרובע דקצעי מיניה
עור הראש של עגל הרכ מהו שיטמא
ואמר ליה אינו מטמא הואיל וסופו
להקשות ואמר ליה הרי שנינו ואלו
שעורותיהן כבשרן עור הראש של
עגל הרכ ואמר ליה אל תקניטני בזה
שבשון יחיד אני שונה אותה כלומר
יחידלה היא ולא סבירא לן כוותיה:
דאישתקיל קורטיתא. לשון קורט כלומר
מעט מן העצם נעכל ונפל לארץ:
שהיה סלסא ריגלי. לשאלו הלכה
לחכמים הנאקפים לרגל: א"ל רב
אדא בר מנשה. לנעל הבהמה: רבא
בזה דרב יוסף בר חמא. הוא רבא
בר פלוגמיה דלצ"י: דהריפא סכיניה.
לכ פתוח לא כבשרא: מכדי נשבר
העצם ויאל לחון סנן. בצרייתא דלעיל
מה לי נפל מיניה מה לי איחיה הואיל
ועור ובשר חופין את רובו כשרה:
מתקט מהו. בשר הנומר לכסות
הרוב אינו יחד אלא כאן מעט וכאן
מעט סביב העצם ואם תלרפהו הרי
רוב הקיפו נכסה: מפרוסם מהו.
שהיה בשר מרודד וקלש ותופה ואין
רוב העצם: נפמסמם. בשר הנשאר
לכסוי נרקב: קודרו. נוטלו בסכין
כקדירת ארוכה: אינעיהו להו ניקב.
אותו בשר החופה נקב קטן בלא
חסרון: מהו. מי הוי ריעותא או לא:
נפדק. הבשר הנומר לכסוי מהו:
נקף. מעל העצם אותו בשר החופה
ואינו דבוק בעצם מהו. אמ"ל נקף
בלא חסרון הבשר כשר: ניטל שלש
הפסחון. של עובי הבשר סמוך לעצם

הרי שני שלשים עליונים עומדים באויר מהו: פ"ש. חל מהן צע"י דלמר ר' יוחנן עור הרי הוא כבשר אלמל ניטל שלים התחתון ונשאר
העור ושני שלשים עומדים כל שכן דכשר: דלמל הפס דקנה משנה ידיה. שהחיק העור בשלו כלומר הפס לאו צניטל הבשר מתחתיו
והעור עומד באויר קאמר אלא כגון שנשבר העצם בשיפולו שחל ערוס מבשר סמוך לארכובה שאין שם אלא עור והעור דבוק יפה
בעצם ומחזיקו: נקדר. הבשר בסכין מעל השבר בעגול כמין טבעת ורוב הקיפו מכוסה: מהו. מי אמרין כיון דנקדר בעגול שוב
אינו מעלה ארוכה או לא אמרין: מפרטו בעצם. דעלמל ומתוך שהוא מוציא דם מתחת הבשר ונמשך זה אלל זה ומעלה ארוכה וכן
דרכ הרופאים: מורף וזיק. עושה חריצים בבשר ומכאן המכה: והוא דקנה גרמא ידיה. שאנו רואים שהעצם מחזיק בשלו סביבות
הקדירה מידבק העצם לבשר וסימן התחלת עלות ארוכה הוא: ברתני' נפס היפה. שאין דעתו קלה בזה מחמת מילואו: סאכלנה. ולא
אמרין אכר מן החי היא שגם היא ניתרת בשיחית האם: ואינה מטמאה. דלא חשיבא אוכל: ולא עומאת נבלות. אם מתה הבהמה:
חישב עליה. לאכילה: מטמאה עומאת אולין. אם נגעה בטומאה דמחשבה משיא ליה אוכל: אכל לא עומאת נבלות. דלאו בשר הוא
אלא כשר אוכל בעלמל הוא: אסורה בלכילה. ואע"ג דלא נפק אלא פורתא וליכא למימר כל מיחוי הולד היה שם שמת בזהומו מקלם
יאל ראש הולד והרי הוא כילוד: ה"ג סימן ולד באשה וסימן ולד בבמה: המכירה. וזה פטר רחם שלה: ישליכנה לנלכיס.
שאין בה קדושה דלע"ג דאין שליא בלא ולד הכא רובה לאו בת מיקדשה היא דלמל נקבה הוה דלקמן בגמרא [ע"ז פסח]. וצמוקדישין. כגון בזהמת
שלמים שהפילה שליא: קפנה. דכיון דאין שליא בלא ולד קדשה דאין זכר ובין נקבה דנפיק מזהמת הקדש קדיש: פפרסם דריסם.
מקום שהדריסם מפרשים לשנים ודכן מתמשים לקוצרה שם שלל תפיל עור: דריס האמורי. ימחו וכתיב (שמות כג) ולא
תעשה כמעשהיהם: גמ' למה לי קרא. למימר ולא שלמה פשיטא דלסורה דלמל יאל הולד והרי הוא כילוד ושליא בלתי אולל
ולא שרימא שחיטה: אסמכתא בעלמל. ולדרשא אחריתי אמל עיקר קרא לחותך מן העחול ומן הכליות כדאמר לעיל בפירקין (דף סט.).
עור חמור. שהוא קשה ומאוס: ששלקו. בשלו הרבה מאד: אי לעומאת אולין. אם נעשה אוכל לטמא עומאת אולין:
לעומאת

בהמה המקשה פרק רביעי חולין

עז.

א"ל תקנישני. דלוחציה ריש לקיש לר' יוחנן מההיא דלאו
שעורותיהן כבשרן כו' וא"ל לדידה גופיה תקשה ליה דהא
קסבר דבשר כסוף אולין בזה גידין שסופן להקשות וי"ל דלא דמי
פסח דלאכילה לעומאת דאפי' עור ששלקו מטמא עומאת אולין כיון
דחוי לאכילה כדאמר בסמוך ואע"ג

דודאי אין נמנין עליו בפסח והכי
נמי גידין שסופן להקשות וכן בפרק
כילד לולין (פסחים פד.) דפריך מההיא
דר' יוחנן דלמר עור הראש של עגל
הרכ אין מטמא עומאת אולין אהיהא
דגידין שסופן להקשות מכ"ש פריך
וצירושלמי אהיהא דראשו של עגל
הרכ א"ר יוחנן לא שנו אלא לעומאת
אכל ללקוח לא ור"ל אמר משנה
שלמה היא זו בין לעומאת ובין ללקוח
ומסיק התם מיתקף שיטמא דר"ל
מתן לא עמיד לה בשר גבי גידין
שסופן להקשות דלמר אין נמנין וכלן
עמיד ליה בשר א"ר בון טעמא דריש
לקיש ואכלו את הבשר בשר ולא גידין
משמע לפי הירושלמי דכלל מקום אולין
בשר השתא בך מגבי פסח דמתיב
קרא: בלשון יחיד כו'. היה
שונה במשנה דברי ר"ש ולא כמו שפי'
בקונטרס משום דלמתי יחידלה
דבפרק החולין (יבמות דף מב.) [ע' פריך
והא א"ר יוחנן הלכה כסתם משנה
אע"ג דלמתי כר' יהודה וא"ל וממאי
דמהיהא דפסח הדר ביה ולמל
מההיא דלקמן הדר ביה וי"ל
דמסתמא הדר ביה לגבי חצריה:
נתמסמם מהו. הא דלמר באלו
טרפות (לעיל גג.)
נתמסמם הבשר רחין אותו כאלו
הוא אינו היינו כגון צריאה וצגידין
שהטרפות תלוי בהן אכל הכא
שהטרפות תלוי בעצם אע"ג דנתמסמם
הבשר שמה עירין מגין:

דקנה משכא ידיה. בקונטרס
גרס דלמתי ור"ח ור"ת
גרסי ברי"ש פ"י ריריס ליחא שלו שאו
מדבק צו העור ומעלה צו ארכיה:
עור ששלקו מטמא עומאת אולין.
וא"ל א"כ יאכל עור בפסח
דהא תנן (פסחים דף פד.) כל הנאכל
בשור גדול בשלקא נאכל בללי בגדי
הרכ וי"ל דבעינן שיהא נאכל בשלקא
שלא ע"י הדחק:

נבלות

בכור בר נפחא יעור חמור ששלקו מהו למאי אי לעומאת אולין תנינא
אי

גירדא: דלמל שני התם דקניא משכא לבשר ידיה כלומר שעור דבוק לבשר אבל האי שניטל שלים התחתון אין עור דבוק לבשר: נקדר סביבו: מפרטו בעצם.
מפרטו סביבו בעצם: והוא דקנה גרמא ידיה מה דאמרין מפרטו בעצם כלומר שיהא דבוק בעצם ומעלה ארוכה והוא דקנה גרמא ידיה ששלה העצם: דוקא עצם כלומר מפרטו בעצם אבל בברור לא בכחט או
במורף מורף וזיק מנקבו אלא מפרטו בעצם: אבל לא טומאת נבלות דאינה מטמאה במשא: מכדי אין שליא בלא ולד כו' כלומר כיון שיצאתה מקצתה ולד יצאתה עמה ואסורה דולד יצא חוץ ממחיצתו וכי היכי דולד

עין משפט
נר מצוה

עא א מיי פ"י מהל'
קרבן פסח הל"י:
עב ב מיי פ"ה מהל'
שמיטה הל"י: סמן
עשין סג טו"ש"ע יו"ד ס'
נה ספי ט:
פ ג מיי שם טו"ש"ע שם
ספי ה:
פא ד ה מיי פ"ה מהל'
מלכות אסורות
הל"י טו"ש"ע שם ספי י:
פב ר מיי שם טו"ש"ע שם
ספי יא:
פג ז מיי פ"ה מהל'
מלכות אסורות
הלכה יג:
פד ח מיי פ"ב מהל'
טומאת אולין
הל"י יו"פ"א מהלכות
אבות הטומאה הל"י:
פה ט מיי פ"ה מהל'
מלכות אסורות
הל"י:
פו י מיי פ"ב מהל'
אסורי ביאה הל"י:
סמן לאין קול ועשין רמג
טו"ש"ע יו"ד ס' קלד ספי
ד:
פז כ ל מיי פ"ד מהל'
בכורות הל"י טו"ש"ע
יו"ד ס' שטו ספי ז:
פה מ מיי שם הלכה י:
פח ג מיי פ"ב מהל'
טומאת אולין
הל"י:

תורה אור השלם

1. וכל בהמה מפרסת
פרסה וששטת ששט שתי
פרסות מעלת גרה
בבהמה אהתאכלה:
דברים יד ו

שיטה מקובצת

אל והאמר רבא הילכתא.
ג"כ ע"י תוס' בכורות דף
יד ע"ד ד"ה רב אשי:

רבינו גרשום

ריש לקיש ואיסורא
דאורייתא. איסור טרפה:
האמר רבא הלכתא
בחויה דריש לקיש בהני
תלת כלומר ותו לא:
האמר רבא דהדר ביה ר'
יוחנן לגביה דריש לקיש
כלומר כמה דחזין הכא
בעור הראש של עגל הרכ
שחוישב עליו להקטירו
חוץ לזמנו פסול וחיוב
עליו כרת וא"ר יוחנן לא
תקניטני שבלשון יחיד אני
שונה אותה משום אליעזר
בן יהודה איש אבליים
וליה לא סבירא ליה דסבר
דאין חשבו כבשר כיון
דסופו להקשות הכא נמי
כיון דסופו להקשות אע"ג
דמחזיק רבין יננה אין
חשובין כבשר וטרפה:
דאישתקיל קורטיתא מיניה
דגידין שסופן להקשות מעט
שיצא לחוץ: מה לי
נפל קורטיתא מיניה מה
לי איחיה כוליה: מתקלט
מהו כלומר הבשר שחופה
את העצם מתקלט שאינו
חופה רוב העצם במקום
אחד אלא מתקלט בכמה
מקומות עד שחופה רובו:
מתרסס מהו לשון מרסס
שיאנו שלם על העצם.
ניקב מהו כלומר הבשר
שלל העצם. נקלף מהו
כלומר הבשר מעל העצם.
נסדק לאיכו שלא ניקב
בעגול אלא לארכו. ניטל
שליש התחתון שאין בו
עור ליעצב בשר אלא עור